Poštnina plačana v gotovini

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Videm - via San Daniele, 88
Tel. 41820 - Poštni predal 231
Glavni in odgovorni urednik
VOJMIR TEDOLDI
Tiskarna T. Marioni - Videm

MATAJUR

GLASILO SLOVENCEV V VIDEMSKI POKRAJINI

Sped. in abb. postale II. gruppo - I.P.I. 70%

NAROČNINA:
Za Italijo: polletna 900 lir - letna 1800 lir - Za inozemstvo: polletna 1300 lir - letna 2500 lir
Oglasi po dogovoru.
Posamezna številka 100 lir

Leto XXIII - N. 17 (476) | Udine, 30. septembra 1972 | Izhaja vsakih 15 dni

Papež Pavel VI. in beneški Slovenci

«Poseben pozdrav prejmite vi, emigranti beneških pokrajin in Furlanije, ki ste se tukaj zbrali in vi, Slovenci, ki ste tako navezani na to pokrajino, ki ste hoteli s svojo navzočnostjo okrepiti duhovne vezi bratskih odnosov med vami in tukajšnjim prebivalstvom. Vsem vam zagotavljam naš spomin na evharistično praznovanje spričo dejanske žrtvene navzočnosti Kristusa, našega gospoda in našega odrešenika», je dejal med drugim papež Pavel V. v soboto, 16. septembra popoldne v Vidmu pred 200.000 glavo množico, ki je bila prišla v furlansko glavno mesto pozdravit Svetega Očeta in se udeležiti zaključka nacionalnega evharističnega kongresa.

Papežev poseben pozdrav Slovencem v videmski pokrajini je zagotovo eno najpomembnejših pričevanj, pa tudi potrditev obstoja slovenske narodnostne skupnosti v tej pokrajini, katere prisotnost so italijanske oblasti, pa tudi uradna, večinska politika tako rade doslej prikrivali, čeprav nenehno in vsak dan potrjujemo in dokazujemo svojo navzočnost na teh tleh, kjer živimo nepretrgoma že dobrih tisoč let.

Papeževe besede so torej v nekem smislu le priznanje že zdavnaj obstoječega dejstva, so potrdilo in vzpodbuda za nas, saj bodo morale zdaj vsaj cerkvene oblasti v videmski pokrajini končno spoznati, da smo Slovenci tukaj in da terjamo samo tisto, kar nam je dano tudi po božjem pravu: pravico, da se izražamo, mislimo, govorimo in pišemo v materinem jeziku. Morda bodo papeževe besede o nas zdaj le zdramile videmski kler, da nam bo priznal in omogočil poslušati božjo besedo v materinem, slovenskem jeziku, ki je naša največja dragocenost in tudi največ, kar imamo.

In končno, papeževo direktno priznanje našega obstoja v videmski pokrajini bo morda le zdramilo naše državne in politične oblasti, da bodo prenehale s svojo nojevsko politiko do naše narodnostne skupnosti in končno doumele da nam je zares treba dati tisto, za kar se nenehno bojujemo že sto in več let: materin jezik v naših šolah in cerkvah, to osnovno človeško in božjo pravico, ki nam gre po vseh postavah, božjih, človeških, republikanskih in demokratičnih. pa je imel vsekakor v mislih tudi papež Pavel VI., ko je obiskal naše mesto Videm in izrekel poseben pozdrav tudi nam, beneškim Slovencem.

SKORAJ DVESTO TISOČ LJUDI SE JE ZGRNILO OKOLI PAPEŽA - QUASI DUECENTOMILA PERSONE SI SONO RACCOLTE ATTORNO AL PAPA

Pavel VI. pozdravil Slovence in emigrante
Il Papa ha salutato gli Sloveni e gli emigranti

"Poseben pozdrav prejmite vi, emigranti iz Benečije in Furlanije, in vi Slovenci, ki ste se tukaj zbrali ob tej priliki in ki vas toliko zgodovinskih in etničnih vezi združuje s to deželo - Un saluto particolare a voi, emigranti del Veneto e del Friuli specialmente. e a voi Sloveni qua convenuti per questa felice circostanza che tanti vincoli storici ed etnici uniscono a questa regione„

Papež Pavel VI. ob prihodu v Videm med množico ljudi, ki ga je prisrčno sprejela in navdušeno pozdravila

SREČANJE NA KAMENICI PRI STARI GORI

Živeti hočemo kot enakopravni državljani!

Pomembni govori župnika Emila Cenčiča, Viljema Černa in Izidorja Predana - Kljub hudi nevihti izredno dosti udeležencev iz tokraj in onkraj meje - Onemogočen zaradi vremenskih neprilik kulturni spored

Kljub hudemu neurju, dežju in vetru lahko zapišemo, da je drugo kulturno srečanje med sosednjimi narodi, ki je bilo v nedeljo, 10. septembra na Kamenici v bližini Stare gore, uspelo in da se ga je udeležilo predvsem veliko naših ljudi.

Najprej je bila maša, ki jo je v beneškoslovenskem narečju daroval župnik Emil Cenčič ob sodelovanju petih duhovnikov Paskvala Gujona, Emila Batističa, Valentina Birtiča, prof. Francesca Placereanija in Natale Zvanelle.

Med cerkvenim obredom so štirje duhovniki prebrali molitev v slovenščini, italijanščini, furlanščini in nemščini.

Srečanje je odprl v imenu prirediteljev dr. Viljem Černo, ki je najprej poudaril zanos in ljubezen prebivalcev Beneške Slovenije do svoje rodne grude in pomen mednarodnega kulturnega srečanja za utrjevanje sodelovanja med narodi.

Uvodoma je najprej spregovoril župnik Emil Cenčič, ki je ugotovil, da je namen srečanja potrditi razumevanje in povezavo med Benečijo in sosednjimi deželami.

«Vsi dobro vemo», je nadaljeval župnik Cenčič, «kako je potrebno gojiti bratstvo med narodi posebno sedaj, ko po vsem svetu bolj naraščajo sovraštvo, tlačenje revežev, vojska in smrt.

Želimo in zahtevamo, da lahko vsak človek uživa vse naravne pravice, da je prost fizične, verske, politične, gospodarske in narodne prisile in zatiranja. Naša Benečija še ni dosegla svojih pravic ne glede na gospodarski razvoj in niti glede etničnega priznanja in zato se že toliko let žrtvujemo v duhu italijanske ustave, ki je enaka ne glede na spol, raso, vero, jezik ali barvo kože, politično prepričanje ali socialno stanje.

Ko branimo naš slovenski materni jezik, naše navade, naš slovenski značaj, nismo proti Italiji, temveč jo spoštujemo, saj je demokratična država, ki z ustavo priznava pravice narodnostnih manjšin.

Naša srečanja so kot taborski ognji, ki jih prižigamo po Benečiji vsako leto z upanjem in prepričanjem, da se vsak od nas, ki se jih udeleži, vrne domov s posebno iskro v srcu. Mi Benečani se vračamo z iskro poguma več in z navdušenjem za pridobitev naših pravic, prijatelji iz Furlanije, Slovenije in Avstrije pa z večjim poznanjem našega položaja in naših problemov ter z večjo dobro voljo, da sodelujejo pri njihovem reševanju.

Upamo, da se bomo zbrali tudi prihodnje leto na kakšnem drugem lepem kraju naše krasne Benečije na tretjem kulturnem srečanju», je zaključil svoj govor župnik Cenčič.

Predsednik društva «Ivan Trinko» Izidor Predan pa je v svojem govoru med drugim dejal:

«Kulturna in športna srečanja so že marsikaterikrat in marsikje odprla pot za drugo, koristno sodelovanje in če se srečujejo države, ki so si tako daleč, je naravno, da se srečujemo mi, ki si imamo marsikaj povedati, ki imamo toliko skupnih stvari, ki nas med seboj veže toliko skupnih interesov. Naše srečanje je še posebno

(Nadaljevanje na 2. strani)

Poseben dan za Slovence na evharističnem kongresu

Evharističnega kongresa v Vidmu so se udeležili tudi Slovenci videmske, tržaške in goriške pokrajine ter Slovenci iz Koroške in Slovenije. Za udeležbo Slovencev je bil določen 15. september. V dopoldanskih urah so množično poromali v Oglej in na Barbano, kjer so se vršile pobožnosti v slovenskem jeziku in so jih vodili slovenski škofje in duhovniki, med njimi tudi iz Beneške Slovenije.

Popoldne so se pobožnosti nadaljevale v Vidmu v baziliki Madona delle Grazie. Cerkev je bila nabito polna slovenskih vernikov, ki so molili in prepevali slovenske cerkvene pesmi. Beneškim Slovencem je govoril župnik iz Gorenjega Trbilja g. Cencig, ki je med drugim dejal:

«Mi slovenski verniki, ki živimo v Italiji, raztreseni po vseh škofijah Vidma, Gorice in Trsta, smo danes napravili naše vsakoletno romanje k Mariji na Barbano in zdaj smo tukaj zbrani, da se s to slovesno liturgijo udeležimo evharističnega kongresa, ki ga je pripravila videmska škofija in z njo vsa italijanska Cerkev.

Prvikrat v zgodovini smo oficielno vsi skupaj združeni videmski, goriški in tržaški Slovenci. Četudi smo si bratje po narodnosti in po veri, nas ločijo človeške meje in politične pregrade.

To skupno evharistično slavje, ki smo ga danes pripravili, izpričuje, da se mi slovenski verniki zavedamo pomena, ki ga ima videmska škofija in tudi evharistični kongres, ki naj druži ljudstva, različna po jeziku in kulturi, a enaka v izpovedi iste vere.

Vsem vam tukaj pričujočim škofom, duhovnikom in vernikom vseh treh škofij srčna zahvala in iskreno voščilo obilnega blagoslova in milosti od Evharisičnega Jezusa, po priprošnji Matere božje Marije».

Pobožnosti v baziliki Madonna delle Grazie so vodili duhovniki iz vseh treh obmejnih škofij, za Slovence v tržaški škofiji je bil prisoten škofov vikar dr. L. Škerl, maševal je škof dr. Jenko, apostolski administrator jugoslovanskih mejnih predelov. Vse bogoslužje je bilo v slovenskem jeziku, v italijanščini pa je spregovoril pomožni škof videmskega nadškofa msgr. Pizzoni.

Okrog glavnega oltarja je somaševalo 56 duhovnikov in slovenska pesem je po mikrofonih odmevala daleč naokoli in globoko segala v vsa prisotna srca.

Mnogi slovenski verniki so počakali v Vidmu do naslednjega dne, iz bližnjih krajev so se pa ponovno vrnili, da so pričakali prihod papeža Pavla VI., ki je zaključil kongres. Kot smo na drugem mestu že poročali, je papež pozdravil tudi vse Slovence.

Slovenski verniki, zbrani v baziliki «Madonna delle Grazie» v Vidmu

IZ NADIŠKE DOLINE

MNOŽIČNO ROMANJE NA STARO GORO

Naši ljudje so ostali zvesti zaobljubam svojih prednikov

Beneški Slovenci, ki so ostali zvesti svojim tradicijam in zaobljubam, so tudi letos množično poromali k Materi božji na Stari gori, da so se v tamkajšnem svetišču zahvalili, ker je v daljni preteklosti rešila njihove prednike pred kugo in Turki. Ta zaobljuba je za naše ljudi po Nadiški dolini in vsej širni okolici nekaj svetega in zato se je romanje ohranilo skozi vsa dolga stoletja.

Pa poglejmo, kaj je o tem zapisanega v arhivih.

Kanonik stolnega kolegija msgr. Mihael Missio, ki je bil kurat v župni cerkvi sv. Mihela v Čedadu, je leta 1598 meseca junija zapisal v svojem dnevniku, «da se je razširila kužna bolezen v Bovcu, Kobaridu in drugih krajih te dežele... V začetku avgusta so odkrili to bolezen v neki hiši v gorah, v kraju, ki se imenuje Livek. V neki hiši je bilo 22 ljudi, ki so vsi umrli, razen neke ženske... Zdravstvene oblasti so se takoj začele zanimati in odredile varnostne mere pri poštnem prometu, na gorskih prehodih in v dolini. Toda vse je bilo zaman, ker je kuga prišla ne samo v mesto, ampak tudi v njegovo okolico, zlasti v vasi Remanzacco, Premariacco, Fiumano, Galliano, Raulis, Carraria, Ibana, Grupignano, Moimacco...

Vsi ti kraji so spadali pod Čedad in kuga je napravila v njih grozno razdejanje. V okolišu so bile okužene tudi vasi Viskorša, Zavrh, Brezje in druge slovenske vasi, ki leže v hribih, kjer je mnogo ljudi umrlo in po nekaterih omenjenih slovenskih vaseh je ostalo le malo ljudi».

Zato smo videli na dan romanja na Stari gori ne samo beneške Slovence, ampak tudi številne Furlane in drugih krajev, kjer je nekdaj kuga terjala toliko življenj.

SEKCIJA INAM V ČEDADU

S prvim septembrom so začeli delovati zdravniški ambulatoriji INAM (Istituto nazionale Assistenza malati). Bolniki so do sedaj morali namreč hoditi v Videm na zdravniške preglede, izpričevala, razna potrdila in vse drugo kar je v zvezi z zdravniškim zavarovanjem pri tej ustanovi, odslej pa bodo vse to lahko opravili v Čedadu. Sem se lahko obračajo zavarovanci INAM čedadskega komuna, komunov Nadiških dolin, ter Fojde, Tavorjane, Corno di Rosazzo in Remanzacco.

SV. PETER

PETDESET MILIJONOV LIR ZA CESTO GORENJI BRNAS - KOSTA

Pred dnevi je predsednik deželnega odbora Berzanti odobril načrt za ureditev ceste, ki povezuje Gorenji Brnas s Kosto. Delo bodo dali v zakup, stalo pa bo 50 milijonov lir. Te stroške bo v celoti krila dežela na podlagi zakona 614, ki nudi pomoč nerazvitim hribovskim krajem.

SV. LENART

PRAZNIK EMIGRANTOV V ŠENTLENARTU

Zadnjo avgustovo nedeljo je bila v Gorenji Mjersi birma in praznik emigrantov. Številni naši izseljenci, ki so preživeli poletne počitnice v domači vasi, so zato ob tej priliki priredili tudi dan emigrantov. Zbrali so se iz vseh vasi šenlenarškega komuna, se med seboj pogovorili kje in kako živijo, kakšni so zaslužki v tej ali oni državi in se tudi poveselili.

Pevski zbor, ki ga vodi domači župnik g. Adolfo Dorbolò, je prepeval furlanske in domače slovenske pesmi, na harmoniko pa je igral 12-letni Roberto Qualizza, sin emigranta. Vzdušje je bilo zares domače in mnogim se je bilo težko posloviti, ko se je vesel praznični dan pretapljal v mrak.

OD ŠENTLENARTA DO KRAVARJA ASFALTIRANA CESTA

V letošnjem poletju so asfaltirali že dve tretjini ceste, ki vodi iz doline do hribovske vasi Kravar. V kratkem bodo pričeli z delom še tretjega kosa in potem jo bodo uredili še ob straneh, da se bo mogla odtekati voda in popravili nekatere oporne zidove.

IZ KRNAHTSKE DOLINE

Smrtno se je ponesrečil pri delu Angelo Sturma iz Brezij

Globoko je pretresla ves naš komun žalostna novica, da se je smrtno ponesrečil pri delu 54-letni Angelo Sturma, doma iz Brezij in že več let stanujoč v Vidmu. Sturma je bil zaposlen pri gradbenem podjetju Floridi v Sv. Gottardu pri Vidmu. Ko se je tistega usodnega dne približal žerjavu (gru), katerega je običajno rabil za opravljanje dela pri gradnjah, ga je ubila elektrika. Ponesrečencu so takoj priskočili na pomoč delavci in ga prepeljali v videmsko bolnico, a tam ga zdravniki niso mogli več spraviti k življenju. Pri istem podjetju je zaposlen tudi sin Donato, ki je bil, lahko rečemo, priča tej strašni nesreči.

Rajnki Angelo je bil dober delavec in skrben oče in mož in zato je še toliko bolj prizadela vse, ki so ga poznali, njegova tako tragična smrt.

Težko prizadeti družini dragega Angela izrekamo naše globoko sožalje.

NOV KOMUNSKI SEDEŽ V TIPANI

Prejšnji mesec so podrli hišo, v kateri je imel svoj sedež tipanski komun, ker bodo na istem mestu zgradili novega, saj je bil sedanji v zares slabem stanju. Delo, ki bo stalo okoli 50 milijonov lir, je prevzelo gradbeno podjetje Peressutti iz Povoletta. Za kritje stroškov je dala država 24 milijonov, ostalo pa bo kril komun sam in bo seveda moral prositi za posojilo.

REZIJA

Težave zaradi farmacije

Lansko poletje so bili v Reziji brez komunskega zdravnika in so zdravniško pomoč nudili bolnikom zdravniki, ki so bili tam slučajno na počitnicah, letos pa je nastala druga težava, ki istotako prizadeva zdravljenja potrebne ljudi. Lekarnar (farmacista) dr. Giusto Farina, ki je tudi lastnik farmacije v Ravenci, edine v dolini Rezije, se je namreč preselil v Mestre in bolniki bi skoraj skoraj ostali brez zdravil, če ne bi blaga prevzel rezijanski komun. Rezija seveda sedaj čaka, da bo kdo drug prevzel v redno poslovanje to edino farmacijo. Od 4. julija pa do 16. avgusta je dajala zdravila doktorica Licia Peresson iz Vidma, od 16. avgusta do 10. novembra pa bo v farmaciji dr. Gianfranco Palci iz Trsta, a potem kdo bo prevzel to mesto? Najti se bo moral farmacist, ki bo imel lekarno odprto dopoldne in popoldne, kot je bilo to do sedaj.

Rezija je dolga dolina in vasi so razpršene sem in tja. V hudih primerih se ljudje zatekajo v Klužo, a tako ne more iti naprej, posebno če pomislimo, da gre za bolnike.

Prihranjenega jim bo dosti časa, ker jim ne bo več potrebno hoditi na javni telefon v vasi, ki ga že imajo. Prošnjo za napeljavo telefona v ti dne vasici je vložila sovodenjska komunska administracija.

Popravili in asfaltirali bodo tudi cesto med Dolenjo in Gorenjo Brdco. Delo bo stalo 24 milijonov lir, za kar bo dala dežela poseben prispevek.

IZPOD MATAJURJA

V DOLENJEM PEČNJEM IN LOŽCU BODO DOBILI KMALU TELEFON

Ljudje so z velikim veseljem sprejeli novico, da bodo napeljali telefon tudi v Dolenje Pečnje in v Ložac, malih vasicah pod Matajurjem.

Srečanje na Kamenici

(s prve strani)

pomembno v današnjem času, ko je na svetu toliko napetosti in sovraštva.

Nas beneške Slovence posebno veselijo takšna srečanja, kot je današnje. Na njih pokažemo, kaj smo, kaj zmoremo in kaj imamo. Želeli bi nastopiti enakopravni med enakopravnimi, a žal, je bil naš kulturni razvoj do sedaj vsestransko oviran, zato smo primorani tudi na tem shodu opomniti odgovorne organe na spoštovanje ustavnih določil italijanske republike, da nam dovolijo zaživeti kot narod in kot manjšina.

Zahtevajmo, dragi bratje in prijatelji, od vseh vladarjev priznanje načela, po katerem so vsi narodi, mali in veliki, vse narodne skupnosti, enakovredni člani velike družine človeštva.

Če bomo dosegli to načelo, bomo nehali govoričiti o tem človeku ali o onem človeku, o tem jeziku ali o onem jeziku, o tej ali oni rasi, ki naj bi bila manj vredna.

Kot prerojeni bomo vstali in vzklikali, da so vsi ljudje po rojstvu enaki in imajo enake pravice. Takrat bo odpovedalo orožje in sovraštvo, zavladala bosta mir in ljubezen med narodi», je zaključil svoj govor predsednik društva «Ivan Trinko» Izidor Predan.

Proslava odporniškega gibanja v Fojdi

Slovesnosti so se udeležili tudi mnogi slovenski protifašisti

V nedeljo, dne 24. septembra se je zbralo v Fojdi več tisoč pripadnikov garibaldinskih in osopovskih brigad dežele Furlanije-Julijske krajine, da so v tej vasi, ki je bila leta 1944. prav v tem mesecu požgana in je njeno prebivalstvo doživelo toliko trpljenja in grozot, proslavili 29. obletnico odporniškega gibanja in ustanovitev garibaldinskih enot, ki so pozneje močno narasle in se do konca vojne uspešno borile proti nacifašističnemu okupatorju, ki je prizadel tem krajem «pedemontane» toliko gorja.

Italijanske garibaldinske edinice so bile že takrat prežete z duhom složne protifašistične borbe in zato so skupaj operirale predvsem na ozemlju med Nemami, Ahtnom in Fojdo. Napadale in rušile so železniško zvezo Videm-Ponteba in Videm-Gorica. Skupaj s slovenskimi partizani so na tem ozemlju hrabro šle v odkrit boj proti nemškim in fašističnim postojankam v tem predelu Beneške Slovenije, ker Nemci proti Nadiški dolini niso mogli takrat še ničesar opraviti. Nemci so takrat požgali Fojdo, Ahten in Neme. Požgali so tudi Subid, Ramandol in Sediglo.

V nedeljo, ob 9,30 uri se je zbrala velika množica bivših slovenskih in italjanskih partizanov pred komunskim sedežem, nakar so odkorakali s starimi vojnimi zastavami in prapori raznih ustanov naše dežele na glavni trg, kjer so jih pričakovali številni domačini.

Na tem prostornem trgu smo slišali govore župana komuna Fojde. Celledonija, ki je pozdravil prisotne, predsednika deželnega odbora poslanca Alfreda Berzantija, ki je bil tudi partizan, predsednika ANPI-ja poslanca Arriga Boldrinija, odlikovan z zlato medaljo, poslanca Talottija in drugih. Vsi govorniki so poudarjali, da je vzajemma neizprosna borba proti skupnemu sovražniku rodila bogate sadove tudi v povojnem sodelovanju in da je ustvarila pogoje ne samo za mirno sožitje med prebivalstvom, ampak tudi za gospodarsko in kulturno sodelovanje med sosednimi narodi.

Prisotnost videmske pokrajine v narodnoosvobodilnem boju

3452	padlih partizanov
245	invalidov
1600	ranjencev
2200	deportirancev
4800	internirancev
76	odlikovanih
17574	partizanskih borcev
5020	patriotov
15	požganih vasi

Sprehod skozi slovensko književnost

Josip Murn - Aleksandrov

Drugi veliki predstavnik slovenske «moderne» je Josip Murn- Aleksandrov, pevec naših polj, travnikov in gozdov, pevec ljubezni do slovenske zemlje in do vsega, kar je izraz ljudstva in njegovega življenja.

Murn se je rodil 1879. leta v Ljubljani kot nezakonski sin služkinje in jetičnega hlapca. Mati je šla po otrokovem rojstvu služit v Trst, oče pa se je poročil z drugo. Murnovo detinstvo ni poznalo toplo urejenih družinskih razmer: najprej je bil v reji pri neki ženici v Zadobrovi pri Polju pri Ljubljani, zatem pa pri neki železničarski družini v Ljubljani.

Otroška leta je Murn preživel med kmečkimi ljudmi ter se v samoti navzel plahosti in strahu pred mestom in ljudmi. Od domačih je skrbela zanj samo teta; ko je odrastel za šolo, so ga vzeli k sebi neki materini znanci v Ljubljano. V osnovni šoli je bil v internatu Marijanišču, pozneje pa je užival oskrbo pri «študentovski materi» Poloni Kalanovi, znanki Murnove matere iz otroških let; z njo se je po ljubljanskem potresu 1895 leta preselil v staro cukrarno ob Ljubljanici.

Gimnazijo je obiskoval v Ljubljani (1890-1898), se družil z Dragotinom Kettejem, Ivanom Cankarjem in Otonom Župančičem ter sodeloval v Zadrugi. Svoje prve pesmice je objavljal od 1896 leta v Angelčku in Vrtcu; s psevdonimom Aleksandrov, ki ga je imel najrajši, pa je od 1897 leta pa do smrti sodeloval pri Ljubljanskem zvonu.

Po maturi je Murn s podporo Trgovske zbornice odšel na Dunaj, da bi študiral na eksportni akademiji: ker pa za ta študij ni imel veselja, se je po prvem semestru vpisal na pravo v Pragi, a se tudi zanj ni navdušil. Mislil je postati zdravnik, agronom, veterinar, vojak, železniški uradnik. Ker je študij zanemaril, je izgubil štipendijo, zabredel v hudo pomanjkanje in zbolel za jetiko.

Telesno in duševno bolan se je vrnil v Ljubljano in se naselil v cukrarni, živel vmes pri znancih na kmetih v Zalogu pri Cerkljah in tam zlagal pesmi o kmečkem življenju, odšel k znancem na Vipavsko, pa se kmalu vrnil v Ljubljano. Medtem je bil vpisan na pravni fakulteti in služboval od februarja 1900 dalje kot stenograf pri odvetniku Šušteršiču. Ponovno si je skušal okrepiti slabo zdravje v Podragi pri Vipavi in na Bledu. Duševno in telesno onemogel se je vrnil v cukrarno, služil nekaj časa kot pisar pri Trgovski zbornici in umrl 1901 leta, star komaj dvaindvajset let.

Murnove pesmi delimo snovno v štiri cikle: v kmečke pesmi, v pesmi, ki v njih izpoveduje ljubezen do drobnih reči, v ljubezenske pesmi, ki jih povezuje z doživljanjem narave in v pesmi, ki v njih izpoveduje svoje misli o življenju in smrti.

Murn je s svojo pesmijo oplodil moderno slovensko poezijo, jo približal ljudskemu čustvovanju in mišljenju, hkrati pa jo napolnil z razbolelim, tenkočutnim čustvovanjem in razpoloženjem mestnega proletarca - intelektualca.

Za svojega življenja Murn ni dočakal izida svoje pesniške zbirke. Njegove pesmi je 1903. leta izdal njegov vrstnik dr. Ivan Prijatelj pod naslovom «Pesmi in romance» ter napisal knjigi lep, obsežen uvod o pesnikovem življenju in delu.

S prvim septembrom v veljavi nove prepustnice

S 1. septembrom so začele veljati nove prepustnice v okviru videmskega sporazuma. Kot po starem je mogoče neomejeno število potovanj za 72-urno bivanje na sosednjem obmejnem področju ne upoštevajoč dan prihoda in izhoda. Novost predstavlja ostreja kontrola uvoza prehrambenih izdelkov brez carinjenja. Nove knjižice imajo kot dodatek 48 strani. Vsaka se nanaša na en mesec v letu in ima po štiri odrezke. Kot pojasnjuje besedilo na prepustnici, ima vsak lastnik prepustnice na razpolago štiri potovanja za neocarinjeni uvoz predvidenega blaga mesečno. Ob vsakem uvozu bodo carinski organi torej odtrgali po en odrezek. Ukrep skuša omejiti neomejeni uvoz nekaterih prehrambenih izdelkov, predvsem mesa. Po predpisih ne bi mogel nihče uvoziti več kot 2 kg svežega mesa na mesec. Če bo posameznik imel celotno mesečno količino pri enem samem prehodu, mu bo carinik na meji vzel vse štiri odrezke za zadevni mesec. Od 1. septembra dalje odgovorni uradi Trstu, Gorici in Vidmu ne podaljšujejo starih prepustnic, temveč izstavijo nove knjižice.

Bovec že vabi smučarje

Te dni je bila v Bovcu pomembna konferenca, katere so se udeležili novinarji iz cele Slovenije in dežele Furlanije - Julijske Benečije. Ni težko uganiti, da se je konferenca tikala izgradnje sistema žičnic in hotelov v Bovcu, ki postaja pomembno turistično središče, ne le letno, kar je bil že doslej, temveč tudi zimsko, kar doslej še ni bilo.

Dolgo so trajale priprave in ko so bile le te končane, je seveda primanjkovalo denarja, vendar je premagala vztrajnost marsikatere ovire in danes že lahko govorimo, da je bovško zimskoturistično središče postalo stvarnost. Na konferenci, katere se je udeležil tudi slovenski minister za turizem Razdevšek, so se pogovarjali ne toliko o prvih uspehih, temveč predvsem o bodočnosti, saj prav ta obeta veliko, a tudi zahteva veliko, predvsem denarja. Udeleženci konference so si ogledali naprave, ki že delujejo. Žičnica do prve spodnje postaje že teče, rdeče gondole zaenkrat počasi, a vztrajno potujejo iz Bovca na kaninska pobočja. Kakor kaže, bo delo končano proti koncu oktobra, seveda če bo vreme ugodno, kar vsi upajo. Pravzaprav so vse, kar so zgradili, naredili v rekordnem času, saj je bil julija na kaninskih pobočjih še visok sneg. Do letošnje sezone, ki nastopi na Kaninu februarja in marca, bo stekla žičnica z 235 majhnimi gondolami in na vrhu dve vlečnici in ena sedežnica. Seveda letos še ne bo vse urejeno, vendar se bodo prvi smučarji, ki ne bodo prišli peš iz doline, lahko smučali v najlepših slovenskih smučiščih med Prestreljenikom in Kaninom.

Bovec, ki si obeta predvsem smučarje iz Furlanije-Julijske Benečije, ker je z večino krajev v Sloveniji, predvsem pa z Ljubljano, slabo povezan, čakajo še velike in težavne naloge. Prva je seveda gradnja hotelov, katerih je sedaj v mestecu pod Rombonom premalo. Moderen hotel, katerega gradnja gre h koncu, bo verjetno dokončan do novega leta letos. V njem bo tudi kopalni bazen. V prihodnjih letih nameravajo zgraditi v Bovcu še več hotelov in tudi pri zasebnikih urediti večje število tujskih sob.

Najhujši problem, ki tare Bovec in predvsem nastajajoče smučarsko središče, pa je cestna povezava. Z Italijo je še kar dobro povezan s cestami preko mejnih prehodov na Predelu, v Učeji in pri Kobaridu, slabše pa so povezave Bovca z ostalimi kraji Slovenije, saj je dobro povezan le s Soško dolino in dolino Idrijce.

Vsi se veselimo uspehov, ki ga je dosegel Bovec s svojo vztrajnostjo in lahko vsem, ki imajo zasluge za dosedanje uspehe samo čestitamo in jim zaželimo še novih in še hitrejših uspehov, predvsem pa lepo in dolgo jesen, da bodo dela pravočasno zaključili.

Pogled na središče Bovca s Svinjakom v ozadju

Peticija italijanski vladi

BENEŠKI IZSELJENCI V ŠVICI TERJAJO NARODNOSTNE PRAVICE

Dne 9. septembra je uradno delegacijo društva slovenskih izseljencev iz Beneške Slovenije v Bernu sprejel italijanski veleposlanik v Švici Adalberto Signarolo di Grotello. Na veleposlanikovo vprašanje, zakaj so se hoteli sestati z njim, so mu predstavniki društva prebrali obširno spomenico, oziroma resolucijo, v kateri naši emigranti podrobneje razlagajo politično zgodovino Beneške Slovenije, od plebiscita 1866 leta pa tja do nastopa, oziroma konca fašizma, ko je beneškoslovenska narodnostna skupnost po krivici trpela najhujše narodnostno in človeško zatiranje.

Resolucija nadalje ugotavlja, da se stanje tudi ni nič zboljšalo s prihodom demokratične in republikanske italijanske republike in zato upravičeno zahteva, naj bi bil prvi korak k odpravljanju teh krivic poučevanje slovenščine v šolah vseh stopenj in postopna uvedba pouka v slovenskem jeziku v šolah v Beneški Sloveniji.

Ob koncu zahteva resolucija, da je treba priznati uradno obstoj naše manjšine, kajti s tem bi dali le pravice narodu, ki je toliko trpel in toliko prispeval k ustavi naše republike.

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

44

«Kaj pa je?». Brat je bil ves trd od začudenja, «Kaj se je zgodilo?».

«Bežati moram. Odgnati me hočejo, pa rajši bežim».

«Sam Bog! Pa bi pri nas ostal. Pri nas ostani!».

«Ne, ne! Kaj si brez glave? Tu bi me najprej iskali».

«Kam pa si namenjen?».

«V Videm. Ti že po poti povem. Mudi se. Samo da pridem do Čedada... Po stranskih poteh, se razume; ti jih bolje poznaš...».

Bepac ni več ugovarjal. Ves zavzet se je naglo napravil, čez nekaj minut sta tiho zapustila vas.

Čedermac je opazoval brata. Bil je krepak starec, a zdaj, se je zdelo, so se tudi njemu usločila ramena. Molčal je, kakor da ne najde besed, akotudi mu je sto vprašanj prihajalo na jezik. Čedermaca je obšla nova tegoba. Spomnil se je noči, ko sta s Katino nesla katekizme v cerkev svetega Mihaela. Donu Jeremiji se je hotel stokrat opravičiti, a je vselej zamolčal. Če pride na dan, saj je živ in bo pričeval... Tista noč ga je bila globoko pretresla, vendar je bila le senca te noči, ko mora bežati kakor prvi kristjani pred preganjalci. Ali je mar krivoverec? Ali so krive vere tisti, ki ga preganjajo? Moj Bog, kako je vse to čudno zveriženo in zapleteno! Blodnjak, iz katerega ni izhoda.

«Tako čudno mi je», je slednjič spregovoril. «Včasih te niso vpraševali, katera mati te je rodila, kateri jezik govoriš, ampak v katerega Boga veruješ. Zdaj se več ne menijo za Boga. Iztuhtali so novih pretvez, le da si grenijo življenje...».

Bepac je molčal. Daljšal je korake in se težko odhrkal, kakor da ga duši v grlu.

«Tudi to preide», se je Čedermac tolažil v svoji bridkosti. «Bog ne plačuje vsako soboto. Tudi maziljenci ne uidejo njegovi sodbi...».

In sta zopet molčala. Veter je zapihal zdaj pa zdaj, se jima lovil v obleko, odnašal glasove korakov. Hodila sta visoko preko bregov, ki so bili še vedno odeti s trepetajočo mesečino, se pogrezala v drage, v katerih je bilo zatišje pred vetrom, se vzpenjala na griče, kakor da stremita pod nebo, pod zvezde in oblake. Zdaj sta hodila po stezi, drugič sta stopila na kolovoz, da sta zopet krenila z njega, kakor hitro je zavil proti dolini, in se na celem lovila skozi senožeti, med grmovjem na pašnikih in na pustotah. Bepac je dobro vodil, vendar je bila noč varljiva, zdaj pa zdaj sta zašla; morala sta se vračati in iskati prave poti, ki ni vodila do ceste, a vendar proti jugu.

Čedermac je sprva lahko hodil, a polagoma se je le izmučil, da so mu noge klecale v kolenih. Bepac je bil vajen strmin, hodil je po njih kakor po ravni cesti; vedno pogosteje je moral očakovati brata, ki je stal oprt na palico in si oddihaval.

Poslednjič sta se ustavila na pobočju nad Ažlo. Mesec je stal tik nad njima, podoben je bil okrnjenemu obrazu, ki se je prilepil na kos jasnega neba. Furlansko ravnino je zastirala bela tančica, ki so jo prepletale sence dreves in trt. Pred njima so se belile hiše Čedada, iznad katerih so gluho štrleli zvoniki. Veter je bil ponehal. Odbilo je ure; glasovi brona so drug za drugim umrli v tišini. Na vzhodu še ni bilo znamenja zarje.

Sedla sta na podrto deblo, ki je stalo v bregu. Bepac je kadil, se oziral v dolino in ponujal bratu besedo. Gospod Martin mu je odgovarjal le kratko, grabil ga je spanec; slednjič se je stresnil od hladu, ki mu je obšel potno telo. To ga je predramilo.

«Mrazi te», je rekel Bepac. «Ali naj zakurim?».

«Čemu? Saj grem dalje», se je Čedermac dvignil. «Nekoliko sem se spočil. Ti se zdaj vrni! Hvala!» se mu je od ganjenosti potresel glas.

«Kaj pa ti?».

«Nič. Dalje pojdem».

«Kaj boš v Vidmu?».

«K nadškofu stopim. Če mi on ne pomaga, naj se me Bog usmili. Vsemu svetu se ne morem upirati».

«Še bi te pospremil».

«Ne, ni treba. Bom že sam. Zdaj se lahko vrneš po cesti. Tebi se ni treba skrivati...».

Dala sta si roke. Bepac je hotel nekaj rečj, a ga je stiskalo v grlu, da je stežka požrl sline. Okrenil se je in se spustil proti Ažli. Njegova temna postava je kmalu izginila v mesečini.

Nadškof je sprejel Čedermaca šele pozno popoldne.

Njegov tajnik je sedel na vogalu mize, z desnico se je naslanjal na kup spisov, a z levico si je zdaj pa zdaj pogladil rdeči, podolgovati obraz in se ozrl skozi okno, na vrhove smrek, ki so štrleli iz nekega vrta za poslopji. Kaplan, ki je vstopil v povaljani obleki, je tajnika le bežno ošinil s pogledom, potlej se ni več zmenil zanj. Velika soba, v katero je padala svetloba skozi bele, tenke zavese; na stenah in na pohištvu je lepel občutek sončnega praznika. V pozlačenih okvirih oljnate slike, ki jih je Čedermac pogledal le za hip, nato je uprl pogled v nadškofa. Ta je sedel pred mizo, na mehkem stolu z naslonilom, roke so mu ležale na kolenih kakor na slikah, ki so krasile marsikatere župnijske izbe. Na pravilnem, ovalnem obrazu sta mu bili enakomerno porazdeljeni resnobnost in apostolska miloba.

Pripovedka o soncu in Nasti

Nekoč je bila tako lepa deklica, kakršne ni bilo na celem svetu, imenovala se je Nasta. Sàmo Sonce, ko jo je videlo, se je tako v njo zaljubilo, da je poldrugi dan obstalo na mestu, odkoder jo je gledalo.

Ko je Sonce prišlo domov, ga je mati vprašala:

— Drago moje dete, kje si bilo tako dolgo?

Sonce ji je povedalo, kako je videlo lepo deklico in da se je vanjo zagledalo. Mati ga je okregala, kako se more zagledati v zemeljsko dekle, saj je to velik greh. Sonce pa ji je spet reklo, da brez te deklice ne more živeti. Ko je mati videla, kaj Sonce namerava, mu je rekla:

— Veš kaj, drago moje dete, kako boš najlažje dobilo to deklico. Spusti v njeno vas gugalnico. Ko bo sedla vanjo in se pričela zibati, samo povleci gugalnico navzgor.

Sonce je naredilo, kot mu je rekla mati, in spustila v dekličino vas zlato gugalnico. Ko so jo ljudje v vasi opazili, so se poskušali zibati v njej. Deklica pa je prišla tokrat proti večeru s svojimi tovarišicami in pričele so se gugati. Ko je deklica sedla, je Sonce povleklo gugalko in tako je imelo deklico.

Deklica je to opazila in se razjezila na Sonce, ker jo je tako ukanilo. Zato se je naredila, da je nema in da nikakor govoriti ne zna. Slednjič pa je delala, karkoli so ji ukazali. Včasih se ji je Sonce zasmililo, toda nikakor ni hotela spregovoriti. Zato se je Sonce nanjo razjezilo in je reklo materi, naj jo pošlje k teti Mori, da jo bo ubila.

Mati je ubogala in je rekla zemeljski deklici:

— Pojdi, drago dete, pojdi k teti Mori in prinesi mi od nje sito, ki ga potrebujem.

Deklica je odšla in zaprosila teto, naj ji da sito. Teta je odšla v neko kamro, da bi si nabrusila zobe in jo uničila, deklica pa tega ni vedela in je čakala.

No, prišla je majhna miška in ji povedala, da naj takoj beži, kajti teta Mora si je šla zobe brusit. Prej pa naj vzame njen glavnik in ogrinjalo. Ko bo bežala in teta Mora za njo, naj najprej vrže pred njo glavnik in zrasel bo gozd. Ko bo pribežala skozi gozd, naj vrže pred njo ogrinjalo in pred Moro se bo naredila voda.

Deklica se je miški lepo zahvalila in zbežala. Ko se je obrnila, je videla, da teta Mora beži za njo, zato je vrgla pred njo njen glavnik in zrasel je gozd. Toda teta bi jo skoraj ulovila. Deklica je vrgla pred njo njeno ogrinjalo in čarovnica teta ni mogla za njo.

Ko je deklica pritekla domov k Soncu, je zagledala v Sončevem dvoru že drugo deklico, ki je prepevala. Rekla ji je:

— Od ti, deklica, si pa prezgodaj pričele prepevati.

Ko je Sonce zaslišalo, da je deklica spregovorila, se je razveselilo in se ji je pričelo laskati. Ona pa je pobegnila in se skrila v kot. Tedaj se je Sonce razjezilo, zaklelo jo je in reklo:

— Od sedaj naprej nisi več Nasta, temveč lasta.

In deklica je postala lastovica.

Kokoške so našle tri zrna

Grahka, Čopka in jarčka Belka so našle nekoč tri pšenična zrna. Hotele so jih vsejati. Poklicale so mačko, gos in prašička. Vprašale so jih:

«Kdo nam bo pomagal zrna vsejati?»

«Mi že ne » so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bomo pa same opravile», so rekle kokoške in so zrna vsejale.

Iz zrn je zrasla pšenica. In kokoške so vprašale:

«Kdo nam bo pomagal pšenico požeti?»

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bomo pa kar same opravile», so dejale kokoške in pšenico požele Potem so vprašale:

«Kdo nam bo pomagal klasje omlatiti?»

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bomo pa kar same opravile, so rekle kokoške in so pšenico omlatile. Nato so vprašale:

«Kdo nam bo pomagal zrna zmleti?»

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bomo pa kar same opravile», so rekle kokoške in so pšenico zmlele. Potem so vprašale:

«Kdo nam bo pomagal speči kolač?».

«Mi že ne!» so rekli mačka, gos in prašiček.

«Bomo pa kar same opravile», so odgovorile kokoške in spekle kolač. Ko je bil kolač pečen, so vprašale:

«Kdo nam bo pomagal kolač pojesti?»

«Jaz, jaz, jaz!» so zavpili mačka, gos in prašiček.

Grahka, Čopka in jarčka Belka so jim odgovorile:

«Same smo morale sejati, žeti, mlatiti, mleti in peči. Bomo še kolač same pojedle!».

Pridna deklica

Kakor mravlja pridna
celi dan je bila,
sobo je pometla,
in hodnik pomila.
S krpo je otrla
vsak zaprašen kot,
plela je na vrtu,
pokosila pot.
Natrosila zrna
je pred golobnjak,
zdaj pa ziba bratca:
Tika-taka-tak!
Lutki je zašila
obadva rokava-
in zato ni čudno,
da zdaj sladko spava.

Hermelin in zajec

Neke zime se je hermelin stisnil pod grm, sedel in prežal na miš. In nenadoma — bilo je, kakor bi se mu bila gora zvalila na hrbet. Ni vedel, česa bi se oprijel; zemlja se mu je valila izpod tačk. Ves obupan se je obrnil in zasadil zobe v goro.

«A - a - a -...» se je zaslišal prestrašen krik, jok in stok in težki zadek je izginil.

Hermelin je zagledal ranjenega zajca. Zadnjo nogo je imel do kosti ranjeno, rdeča kri je tekla na beli sneg. Zajec je jokal in tulil.

«Tega ti, hermelin, nikoli ne odpustim! Saj te nisem hotel napasti».

«Tudi jaz te, zajec, nisem hotel ugrizniti!» je odgovoril hermelin.

«A - a - a, a - a - a... Vseeno, ne odpustim ti ga». In zajec je po treh nogah odšepal v gozd.

Ni še minil mesec, ko je dobil hermelin iz gozda pismeno povabilo: «Pridite takoj do moje koče k sodbi! Poglavar tukajšnega gozda Temnosivi medved».

Hermelinu je pričelo srce glasno razbijati. Od strahu so se mu zašibile noge. Plašno in strahoma je stopil v veliko kočo. Tam je že sedel poleg poglavarja do oči obvezan zajec. Medved je dvignil goste obrvi in pogledal s svojimi rdeče rumenimi očmi hermelina.

«Kako si upaš gristi?».

Onemeli hermelin je komaj zganil ustnice. Srce, toliko da se mu ni ustavilo.

«Jaz, jaz... sem bil na lovu», je zašepetal komaj slišno.

«Kaj si lovil?».

«Hotel sem prijeti kako miš ali uloviti ptiča».

«No, miš in ptiči so tvoja hrana. Zakaj pa si ugriznil zajca?».

«Od zadaj je padel name. Nisem ga poznal. Pozimi ima zajec ko sneg belo glavo».

«Res je», je rekel medved, se podrgnil s šapo po nosu in se obrnil k zajcu. «Zakaj si skočil hermelinu na hrbet?».

«Nisem vedel, da leži tam», je zaihtel zajec. «Kdo pa bi spoznal v snegu njegov beli hrbet?».

«Tudi to je res».

Medved se je zmračil in dolgo molčal. Pred njim je žgoče prasketal velik ogenj. Nad ognjem je visel zlat kotel s sedmimi bronastimi ušesi. Ta kotel je imel medved zelo rad, ali nikoli ga ni čistil. Bal se je, da bi mu z umazanijo odtekla tudi sreča. In zlati kotel je pokrivalo na stotine plasti saj. Dolgo je razmišljal pametni medved, nazadnje pa je s svojo šapo otrl okajeni kotel in počrnil zajcu ušesa:

«Zdaj boš, hermelin, že ločil zajčjo glavo od snega».

Še enkrat je s šapo otrl kotel in s sajami namazal hermelinu rep: «Ti pa, boš tegale fantiča tudi vselej spoznal po črnem repu».

Od tedaj se hermelin in zajec ne napadata več.

Hrastič in bukev

Hrastič: Smrečica, kaj boš, ko dorasteš?

Bukev: Najprej jo bodo oklestili. Potem bo šla na žago, tam bodo iz nje nažagali desak.

Ali pa bodo iz nje napravili telefonski drog. Deske bodo morda porabili za tla v hišah.

Smrečica: Kaj pa ti veš! Ko bom zrastla ravno in visoko, me bodo morda odpeljali k morju. Tam bodo iz mene naredili jambor. Na vrhu jambora bom nosila zastavo. Nosila jo bom iz kraja v kraj, da bo ves svet vedel, od kod sem doma.

Hrastič: Bukev, kaj boš pa ti?

Bukev: Ne vem! Morda bodo iz mene v tovarni naredili lepo pohištvo ali pa bodo moja polena grela ljudem domove. Kaj boš pa ti, hrastič?

Hrastič: Za kurivo me ne marajo preveč. Najljubše bi mi bilo, če bi iz mene nažagali pragove. Veš, take za železniške proge. Ali pa pilote za mostove. Ljudje so si napravili velik načrt in potrebujejo zdaj več železnic in več mostov ko prej.

ZA NAŠE DELO

kaj bomo delali meseca oktobra

NA POLJU začnemo in končamo s setvijo pšenice. Sejati jo moramo v dobro pripravljeno zemljo. Uporabljajmo zdravo in dobro razvito seme. Le tako seme nam je porok, da bo žito lahko dobro prezimilo. Pšenico moramo pred setvijo dobro razkužiti. To se pravi, da moramo uničiti na semenu vse kali glivičnih bolezni. To dosežemo z raznimi razkužili, ki jih prodajajo v agrariji.

Ne puščajmo na njivi koruznice, ker imamo od tega dvojno škodo: segnije nam krma in zaležejo se razni škodljivci. Okužena stebla zažgemo kar na njivi.

Ta mesec spravljamo tudi repo, korenje in zelje. Za pridobivanje repnega in korenjevega semena jemljemo najboljše, srednje debele, pravilno rasle sadeže in jim obrežemo listje tako, da ne ranimo srca. Shranimo jih na suhem v kleti in jih potaknemo v pesek. Tudi za pridelovanje zeljnega semena odberimo pravilno razvite rastline s srednje debelimi glavami in jih na suhem v kleti shranimo v zemljo.

Njive, ki mislimo posejati, globoko preorjimo. Po travnikih odstranjujmo kamenje, uničujmo mah in poravnavajmo krtine. Gnojimo jih s kompostom in z gnojnico, kar dopolnjujmo s superfosfatom in kalijevo soljo.

V VINOGRADU po trgatvi trto okopljimo, da uničujemo škodljivce. Konec oktobra moramo «suho» cepljene trte zagrniti preko cepljenega mesta. Stare vinograde pričnemo gnojiti, z obrezovanjem počakamo, da odpade listje. Ponekod trte po trgatvi še enkrat poškrope.

V KLETI pazimo, da ne pustimo zraku dostopa h kipečemu vinu. Če smo pri trgatvi ločili zelene in gnile jagode od zdravih in zrelih ter smo v kleti uredili vse, kar zahteva umno kletarstvo, bo vino brez napak in bolezni.

V SADOVNJAKU začnemo drugo polovico oktobra s presajanjem. Ovijmo drevje z lepilnimi pasovi. Odstranimo vse nepotrebne veje in po možnosti drevje poškropimo z močno raztopino modre galice. Če nimamo drugega gnojila, zalijmo drevje vsaj z gnojnico, kateri dodamo na sto litrov 2 do 3 kilograma superfosfata in od 2 do 3 kg 40% kalijeve soli.

Ko nastopi slana, nehajmo goniti živino na pašo, da se izognemo napenjanju in pri breji živini zvrženju.

Kamna

V rečni strugi sta bila dva kamna, eden je bil v vodi, drugi pa je gledal vedno iznad vode.

Kamen v vodi je tožil: «Vsaj enkrat bi rad videl, kako je nad vodo».

Drugi pa je odgovoril: «Tako lepo bi bilo, če bi se vsaj enkrat potopil».

Naslednje leto je bilo zelo sušno in reka se je ponekod posušila. Spodnji kamen je docela izstopil iz vode.

Bilo je sila vroče in sušno. Požgalo je žito, ljudje so ostali brez kruha in živina je kar naprej mukala od žeje, vsa narava je porumenela ko sonce.

«Nič lepega ni na zemlji», je rekel spodnji kamen, «še malo naj bo tako in moja gladka površina bo čisto razpokala. Koliko bolje je bilo v čisti vodi! Okoli mene se je smukal vesel vlak rib in če se je pokazal ribiški čoln, se je poskril pod mene. In kako veselo je bilo, če je padlo v bližini kaj prosa, koliko ribic je priplavalo takrat na posete k meni!».

Kako srečen je bil kamen, ko je voda znova narasla in ga prekrila.

Naslednje leto se je voda dvignila. Reka je narasla in pokrila tudi zgornji kamen. Vse se je skalilo in umazalo in kamen, ki bi tako rad videl, kako je v vodi, ni videl ničesar.

«O, kako grozno!» je rekel, ko je končno znova pogledal iz vode. Nič več si ni želel, da bi se potopil.

Kralj Matjaž

Kralj Matjaž je bil dober kralj. Dal je same zlate kovati. Drugega denarja sploh niso poznali. Zato so bili takrat zares zlati časi. Pod košatimi lipami so naši očaki vsak dan rajali in v svetle kozarce natakali rujno vince.

Bil je kralj Matjaž slovenski kralj. Izbralo si ga je ljudstvo na Gosposvetskem polju in v starem Krnskem gradu je imel svoj prestol. Noč in dan so bila odprta grajska vrata in vsak revež si je lahko izprosil milosti in pravice.

Ker pa je bil kralj bogat vladar, so mu drugi kralji zavidali. Nekoč je iz onega kraja, kjer sonce zahaja, prišlo toliko sovražnikov nad Matjaža kot gosenic na repišče. V krvavem boju so pokončali njegovo vojsko do sto zvestih junakov. Ker pa je bil pravičen kralj, ni bil ubit, ampak ko ga je na begu sovražnik že mislil zajeti, se je odprla skala v Rečicah, do katerih je pobegnil, in ga skrila pred sovražnikom. Tam sedaj počiva s svojimi junaki in kadar mu bo brada zrasla devetkrat okoli mize, ga bo gora dala nazaj, da bo srečno vladal slovenskemu narodu.

Izvoljenim se večkrat posreči, da pridejo do njega. Pri Rešicah je bil kovač in ta je na gori iskal glogovega ročnika za kladivo, pa je našel duplo, skozi katero je prišel v hipu v prečuden svet. Kralja Matjaža je videl pri okrogli mizi sedeti in dremati. Na mizi je ležala debela mošnja zlatov. Kovač jo je vzel in je bil odtlej bogat mož.

Zlasti na starega leta dan se to duplo lahko vidi.